

κεφάλαιο 6

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ
ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΩΡΩΝ
ΩΣ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΕΣΤΦΑΛΙΑΣ (1453-1648)**

2. Αναγέννηση και ανθρωπισμός

**ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ – Μ.Δ.Ε. ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ**

Ορισμός

Πρόκειται για μια γενικότερη πνευματική κίνηση με κύριο χαρακτηριστικό → η αναβίωση των αξιών της κλασικής αρχαιότητας.

Το πνεύμα των ανθρώπων απελευθερώνεται και γίνεται πιο φιλελεύθερο, δημιουργικό και ερευνητικό.

Ο αναγεννησιακός άνθρωπος εμπνέεται από τον αρχαίο κόσμο με στόχο → το μέλλον.

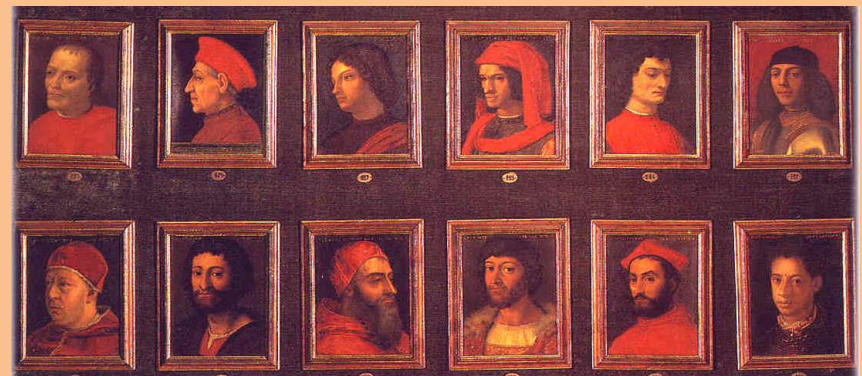
Επηρεάζεται η επιστήμη, η τέχνη και η λογοτεχνία στην Ευρώπη.

Από που ξεκίνησε και γιατί;

Από τις ακμαίες οικονομικά πόλεις της Ιταλίας, όπως η Φλωρεντία, η Βενετία και η Ρώμη, από τις οποίες επεκτάθηκε αργότερα και στην υπόλοιπη Δυτική Ευρώπη.

Η οικονομική άνθηση στις πόλεις αυτές → εκδήλωση καλλιτεχνικής και πνευματικής δραστηριότητας, που υποστήριζαν φιλόδοξοι εκπρόσωποι της αστικής τάξης και φιλόμουσοι ηγεμόνες, όπως οι Μέδικοι στη Φλωρεντία.

ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ – Μ.Δ.Ε. ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Φλωρεντία

ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ – Μ.Δ.Ε. ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο ρόλος των Πανεπιστημίων

Τα πανεπιστήμια
επιχειρούν μια
προσέγγιση στην
οικονομική, κοινωνική
και πνευματική ζωή.

Οι πνευματικές
δυνάμεις,
απελευθερωμένες από
το μεσαιωνικό πλαίσιο,
διαμορφώνουν μια νέα
αντίληψη για τον
άνθρωπο, πάνω στην
οποία θα οικοδομήσουν
τον καινούργιο κόσμο.

ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ – Μ.Δ.Ε. ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ανθρωπισμός: Ορισμός

Ο άνθρωπος της Αναγέννησης αναζητούσε τρόπους έκφρασης των νέων ιδεών.

→ στράφηκε προς τον ελληνορωμαϊκό πολιτισμό και επιδόθηκε στη συστηματική μελέτη, μετάφραση και σχολιασμό των αρχαίων συγγραφέων. Η στροφή αυτή προς τη βαθύτερη γνώση των ελληνικών και λατινικών γραμμάτων και της αρχαιότητας → **ανθρωπισμός**.

Ανθρωπισμός: Ρήξη με τον Μεσαίωνα

Το φαινόμενο της αναβίωσης των κλασικών σπουδών δεν είναι καινούργιο, αφού ήδη στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια του 12ου αι. μελετήθηκαν αρχαία φιλοσοφικά κείμενα. Επίσης οι Βυζαντινοί από το 10ο έως το 15ο αιώνα ασχολήθηκαν συστηματικά με τη μελέτη της αρχαίας γραμματείας.

Η διαφορά → ο αναγεννησιακός λόγιος δεν μελετά τον αρχαίο πολιτισμό μόνο σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά επιχειρεί να αντλήσει από αυτόν αξίες για τη θεμελίωση του συγχρόνου του κόσμου.

Προδρομικές μορφές του ανθρωπισμού
→ **Δάντης, Πετράρχης, Βοκκάκιος.**

Ο καθολικός άνθρωπος

Οι φορείς του ανθρωπισμού → 1. βαθιά θρησκευόμενοι, 2. επιζητούν την αληθινή πίστη, 3. τοποθετούν τον άνθρωπο στο κέντρο του κόσμου.

→ η προσωπικότητά του → 1. πολύπλευρη, 2. από αγάπη για δημιουργική και δραστήρια ζωή, 3. από πίστη στις σωματικές και πνευματικές δυνάμεις του ανθρώπου.

Ο άνθρωπος αισθάνεται ελεύθερος και έτοιμος να αναλάβει την ευθύνη για τη διαμόρφωση του κόσμου του. Οι ανθρωπιστές οραματίζονται ένα νέο τύπο ανθρώπου, τον **καθολικό άνθρωπο** (homo univorsalis), δημιουργό του πολιτισμού του και υπεύθυνο για τη μοίρα του.

Η συμβολή των Ελλήνων λογίων στην ανθρωπιστική κίνηση (1)

Έλληνες λόγιοι κατέφυγαν στην ιταλική χερσόνησο πριν και μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης. Ήδη από την τελευταία δεκαετία του 14ου αιώνα ο Μανουήλ Χρυσολωράς μετέβη στη Βενετία ως απεσταλμένος του βυζαντινού αυτοκράτορα για βοήθεια εναντίον των Τούρκων. Λίγο αργότερα έφτασαν ως συνοδοί του Ιωάννη Η' στη Σύνοδο της Φλωρεντίας (1439) ο Γεώργιος Σχολάριος, ο μετέπειτα Πατριάρχης Γεννάδιος, ο Μάρκος ο Ευγενικός, ο επίσκοπος Νικαίας Βησσαρίων και ο Γεώργιος Γεμιστός ή Πλήθων. Την ίδια περίοδο διδάσκουν τα ελληνικά γράμματα στα ιταλικά πανεπιστήμια διαπρεπείς Έλληνες λόγιοι.

ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ – Μ.Δ.Ε. ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Η συμβολή των Ελλήνων λογίων στην ανθρωπιστική κίνηση (2)

Η δραστηριότητα των Ελλήνων λογίων κατά το 15ο και 16ο αιώνα
→ ενίσχυση των ανθρωπιστικών σπουδών στη Δύση.

Έντονο ενδιαφέρον για την έκδοση κειμένων αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων και τη συλλογή αρχαίων χειρογράφων από βιβλιοθήκες και ηγεμόνες → μεταφέρθηκαν και σώθηκαν ελληνικά χειρόγραφα στη Μαρκιανή Βιβλιοθήκη της Βενετίας και στη Λαυρεντιανή Βιβλιοθήκη της Φλωρεντίας.

Μια νέα αντίληψη για την αγωγή και για την επιστήμη

Στη φράση του Έρασμου
οι άνθρωποι δε
γεννιούνται, αλλά γίνονται
→ η αντίληψη του
αναγεννησιακού ανθρώπου
για τον ρόλο και τη δύναμη
της εκπαίδευσης.

Η επιστήμη εξελίσσεται με
την παρατήρηση, την
εμπειρία και το πείραμα.

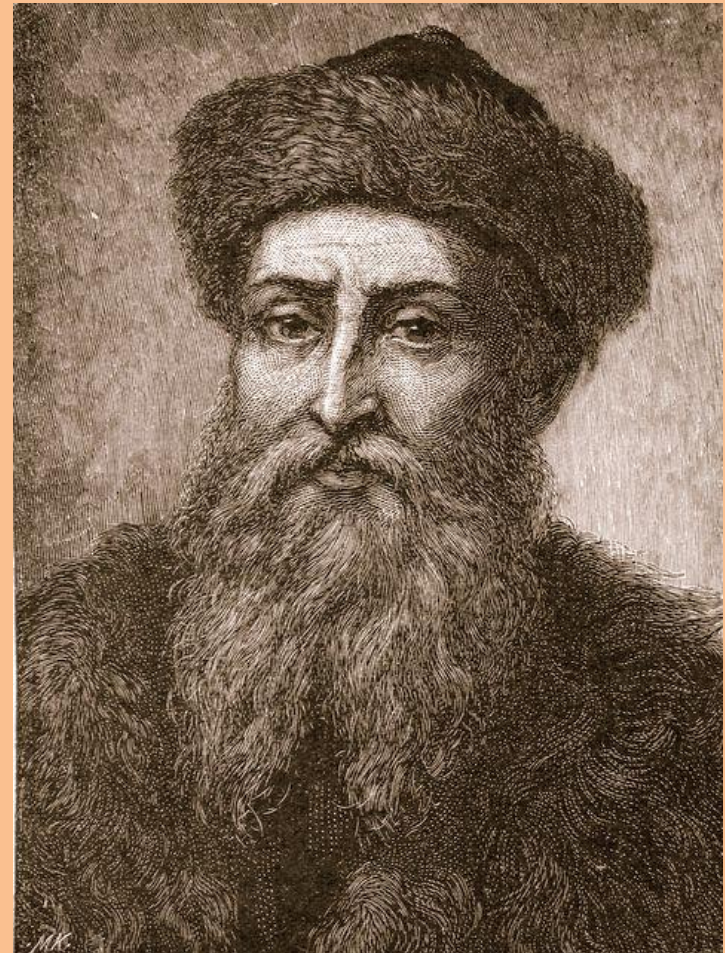

Έρασμος (1467-1536)

Η τυπογραφία και η διάδοση της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού

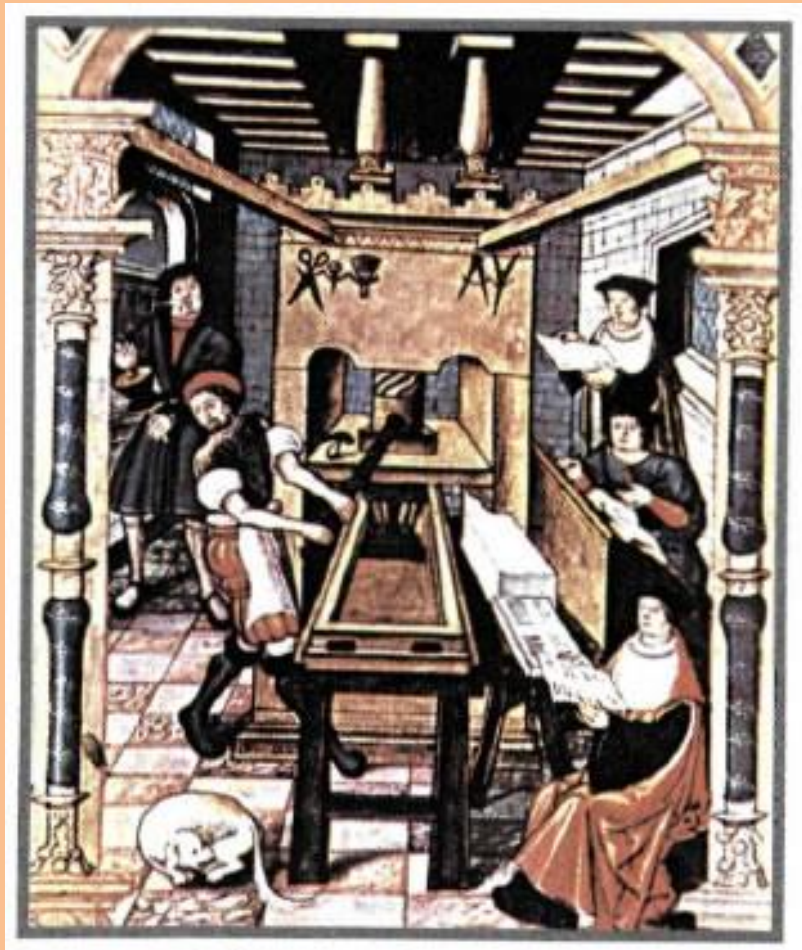
Η Αναγέννηση και ο Ανθρωπισμός έγιναν κίνημα ευρωπαϊκό (χώρες: Γαλλία, η Γερμανία, οι Κάτω Χώρες, η Ιβηρική Χερσόνησος/ πόλεις – εκδοτικά κέντρα: Αμβέρσα, Παρίσι, Στρασβούργο, Μιλάνο, Βενετία).

Στη διάδοση της Αναγέννησης → καταλυτική και η τυπογραφία. Ο **Ιωάννης Γουτεμβέργιος** χρησιμοποίησε, γύρω στο 1450, κινητά μεταλλικά στοιχεία για την εκτύπωση των βιβλίων → η ανθρωπότητα βρέθηκε μπροστά σε ένα κοσμοϊστορικό γεγονός, την εφεύρεση της τυπογραφίας. Στην επαρχία η πλειονότητα → αναλφάβητη. Θα χρειαστεί δύο αιώνες αργότερα, ο Διαφωτισμός, για να αφυπνιστούν περισσότερο οι ανθρώπινες συνειδήσεις.

Ιωάννης Γουτεμβέργιος

Η τυπογραφία και η διάδοση της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού

Τυπογραφείο. Μινιατούρα εποχής

ΓΙΑΚΟΥΜΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ – Μ.Δ.Ε. ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ